

מסר מעודד מאיסטנבול לאופוזיציה בישראל

גבריאל מיטשל*

המאמר [התפרסם באתר הארץ](#) ב-26 ביוני 2019

תחת הנהגתם של גנץ ולפיד, הזהירה מפלגת כחול-לבן פעמים רבות מפני "ארדואניזציה" של ישראל תחת נתניהו. אסור לתת למה שקרה בתורכיה תחת הנשיא ארדואן להתרחש גם כאן, הם טענו. קשה להעריך באיזו מידה הצליח הטיעון הזה לשכנע בוחרים, אך הוא נותר מרכיב מרכזי ברטוריקה של כחול-לבן – כמו גם של אחרים באופוזיציה – לקראת הבחירות של אפריל 2019 ואחריהן. ואולם, ההתפתחויות הפוליטיות האחרונות בתורכיה מציעות מודל שונה, שטוב תעשה האופוזיציה בישראל אם תאמץ, אם היא רצינית בכוונותיה לשים קץ לכהונתו ארוכת-השנים של נתניהו.

ב-23 ביוני, בבחירות חוזרות ראשונות מסוגן לראשות עיריית איסטנבול ניצח מועמד האופוזיציה אימאמאולו את מועמד מפלגת הצדק והפיתוח (AKP) השולטת, ראש הממשלה לשעבר יילדירם. אימאמאולו הפתיע רבים כשזכה בחודש מרץ לרוב זעום מול יילדירם, המועמד שנבחר בקפידה על ידי ארדואן ושנתמך בחוזקה על ידו. לאחר שה-AKP הביאה לביטול תוצאות הבחירות, נדרש אימאמאולו לחזור על ההישג בשנית כדי לזכות במפתחות העיר. ניצחונו הנוסף – בו הצליח להגדיל את הפער מיריבו מ-13,000 קולות במרץ ל-777,000 קולות ביוני – סתם את הגולל על הדיון בדבר המנהיגות העתידית של איסטנבול, ופתח במקביל דיון חדש על הסיכויים לחילופי שלטון גם ברמה הלאומית. בכירי אופוזיציה, ובראשם לפיד וראש הממשלה לשעבר ברק מיהרו לפרגן לאימאמאולו. אך לקראת הבחירות הקרובות בישראל, עליהם לא רק להריע לראש עיריית איסטנבול החדש, אלא גם ללמוד מהקמפיין שניהל, ולהתאים את האסטרטגיות הרלבנטיות למציאות הפוליטית בישראל.

כשהכריזו בתורכיה על פסילת תוצאות הבחירות לראשות העיר, היו לאימאמאולו את כל הסיבות לתקוף את מפלגת השלטון ואת השיטה הפוליטית. ואולם, הוא בחר לדבוק במסר אחר ואמר לתומכיו ש"הם [ה-AKP] רוצים סכסוך אתנו. אבל אנחנו, האנשים שלא רוצים שהאומה הזאת תילחם, אנחנו נתקש להישאר מאוחדים". המסר הפשוט הזה קיבל ביטוי גם בסיסמת הבחירות של אימאמאולו, "הכול יהיה טוב", שעמדה בניגוד גמור לרטוריקה המפלגת ומעוררת הפחד בהם משתמשים דרך קבע ארדואן וה-AKP. במקום להגביר את הפיצול בקרב קהל הבוחרים, אימאמאולו הדגיש את הצורך בשיתוף פעולה והצליח לבנות גשרים בין הקהילות הרבות שמאכלסות את איסטנבול.

כמו תורכיה, גם החברה הישראלית מפולגת ומפוצלת. נתניהו הצליח לשרוד זמן כה רב בראשות הממשלה במידה רבה בזכות יכולתו לנצל ולהרחיב פערים בין קבוצות אוכלוסיה שונות. הוא גם נהנה מאופוזיציה חלשה, שעסוקה יותר בקביעת ההיררכיה הפנימית שלה מאשר בהצגת אלטרנטיבת תוכן משמעותית. אם מנהיגי האופוזיציה באמת מחויבים לחולל שינוי, עליהם לקדם מסרים מכלילים יותר, להימנע מקרבות בוך עם הממסד השלטוני, ולהציג בפני הציבור שורת מטרות מדיניות ברורות שמשקפות את הערכים המשותפים למפלגות האופוזיציה. עליהם לפנות לכלל המצביעים הפוטנציאליים, ולא רק לאלה שנמצאים במרחב הנוחות הפוליטי שלהם.

בשתי מערכות הבחירות האחרונות, החרדים והערבים היו כ-25 אחוזים מכלל המצביעים (והאחוז היה יכול להיות גבוה יותר, אלמלא שיעור ההצבעה הנמוך יחסית בקרב הערבים). שתי האוכלוסיות הללו סוחבות עמן משקעים היסטוריים משמעותיים. רבים בקרבן לא מאמינים שהם שותפים שווים לתהליך בניית המדינה וניהולה. אבל, תקרות הזכוכית שמגבילות אותן הולכות ומתנפצות. מי שרוצה לזכות באמון הציבור צריך לפנות

* גבריאל מיטשל הוא עמית מדיניות במכון מתוים ודוקטורנט ליחסים בין-לאומיים באוניברסיטת וירג'יניה טק שבארה"ב.

לקבוצות האלה, לכבד את העמדות שלהן, ולנסות למצוא עמן פשרות. זו לא משימה פשוטה, אך היא הכרחית. אימאמאולו עשה זאת בהצלחה. הוא הושיט יד מעבר לקווים מפלגתיים ופנה לקהלים מגוונים – גם בשכונות הכי חילוניות ועשירות של איסטנבול וגם למעוזים הדתיים בעיר. הוא פעל בגלוי לקבל את תמיכתם של הכורדים, תוך התעלמות מהמתיחות ביחסים עמם לטובת מסר של דו-קיום. מה היה קורה אם פוליטיקאי ישראלי היה נוקט גישה דומה?

האופוזיציה בישראל יכולה לאמץ גם את גישת העולם החיובית של אימאמאולו, ולנטוש את ההתמקדות בתחזיות יום הדין בדבר קריסת הדמוקרטיה. תמיד היו פגמים בדמוקרטיה הישראלית, ואין ספק ששנות שלטונו של נתניהו יצרו פגיעה מתמשכת במערכת האיזונים והבלמים בין מוסדות השלטון והובילו לעלייה בשחיתות הפוליטית. ואולם, אם התהליך הדמוקרטי הצליח לשרוד במדינה כמו תורכיה – בה יש הידרדרות חריפה לעבר שלטון ריכוזי – אז האופוזיציה בישראל יכולה להרשות לעצמה להתמקד בהצגת תכניות מדיניות שישכנעו בוחרים, ולא בקמפיין "רק לא ביבי". אימאמאולו והצוות שלו נדרשו להחלטת קמפיין דומה, בייחוד אחרי ביטול תוצאות הבחירות הראשונות. המסמך שנתן את הטון בקמפיין של אימאמאולו – חוברת בשם "הספר לאהבה רדיקלית" – הניא את תומכיו מלהתמקד בתקיפת ארדואן. בניגוד למה שהיה מקובל בפוליטיקה התורכית במשך שנים, המסמך קרא לגישה סדורה, שמבוססת על סובלנות, הקשבה והימנעות משיח מפלג.

לבסוף, מפלגות האופוזיציה בישראל צריכות לגבש הסכמה על המטרות המשותפות שירצו לקדם במידה שיזכו להנהיג את המדינה, ולהציג אותן בפני הציבור. אימאמאולו עשה זאת תוך התרחקות מפוליטיקת הזהויות המסורתית לטובת התמקדות בכלכלה, בצורך לשתף משאבים ציבוריים, ובחשיבותו של מנהל תקין. הוא גם נמנע מלהפוך את הבחירות למעין משאל על ארדואן (למרות העובדה שהכול בעצם נתפס כקשור לארדואן). לפיד וגנץ צריכים לשים לב לכך. אם תורכיה היא לא רק ארדואן, כך גם ישראל היא לא רק נתניהו. צריך לשנות את הנרטיב, לכזה שירחיב את הדמיון של הציבור ויעורר דיון על האופן בו יכולה וצריכה ישראל להיראות בעתיד. הציבור הישראלי כבר הולעט במידע על פעולות בלתי-חוקיות של נתניהו, אבל מפלגות האופוזיציה עוד לא הציגו לו מצעים ותכניות פעולה שייציגו מטרות ויעדים אטרקטיביים וברי-מימוש בתחומי הכלכלה, הביטחון ומדיניות-החוץ.

חקיינות היא המודל הטהור ביותר של חנופה. אם הישגיו של אימאמאולו באיסטנבול באמת מעוררים בקרב בכירי אופוזיציה הישראלית כל כך הרבה השראה כפי שהם טוענים, אזי הגיע הזמן שגם הם יפעלו לשנות את השיח הפוליטי שמבוסס על פחד והדרת קבוצות אוכלוסיה משמעותיות. במקום לפנות רק לאוכלוסיות הציוניות, על האופוזיציה לאמץ שיח מכליל שמדגיש אינטרסים משותפים על פני פוליטיקה של זהויות. במקום לנהל קמפיין שהופך את הבחירות למשאל עם על אישיותו של ראש הממשלה, האופוזיציה צריכה להתמקד בתחום התוכן, לאמץ שיח חיובי, ולקיים ולעודד דיאלוג עם כל המפלגות ועם כל חלקי החברה הישראלית. אם היא תצליח בכך, ייתכן שיעלה בידיה לא רק לסיים את תקופת שלטונו של נתניהו, אלא גם לשנות מן היסוד את האופן בו מתנהל השיח הפוליטי בישראל.

לאחר שהוכרז על נצחונו של אימאמאולו, יצאו מאות אלפים מתושבי איסטנבול לרחובות וחגגו. בנאום הניצחון שלו, הדגיש ראש העיר החדש מסר אוניברסלי פרו-דמוקרטי, אותו הציג גם במהלך הקמפיין: "הראיתם לעולם שתורכיה עדיין מגינה על הדמוקרטיה שלה. והראינו למדינות אחרות, שמנסות ללכת באותה דרך [בה צועדת תורכיה תחת ארדואן], שזו אינה דרך בכלל". ייתכן שמה שאימאמאולו והקמפיין שלו באמת הראו זו אסטרטגיה יעילה לעצור את הגל הפופוליסטי שהעולם חווה בעשור האחרון. אין הזדמנות ראויה יותר לבחון את יעילותן של האסטרטגיות האלו מאשר בבחירות הקרובות בישראל.